

**Nemzetközi
Kapcsolatok és
Politikatudományi
Doktori Iskola**

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Szabó Krisztina
Választói magatartás vizsgálata Magyarországon

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

**Dr. Benczes István, Egyetemi tanár és Dr. Szent-Iványi Balázs, Egyetemi
Docens**

Budapest, 2021

Világgazdasági Tanszék

TÉZISGYŰJTEMÉNY

Szabó Krisztina
Választói magatartás vizsgálata Magyarországon

című Ph.D. értekezéséhez

Témavezető:

**Dr. Benczes István, Egyetemi tanár és Dr. Szent-Iványi Balázs, Egyetemi
Docens**

© Szabó Krisztina

Tartalomjegyzék

1. Kutatási előzmények és a téma indoklása.....	<u>4</u>
2. A felhasznált módszerek.....	<u>10</u>
3. Az értekezés eredményei.....	<u>13</u>
4. Főbb hivatkozások	<u>16</u>
5. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk	<u>19</u>

1. Kutatási előzmények és a téma indoklása

A közgazdaságtudomány és a politikatudomány művelői időtől és kontextustól függően felismerték és bizonyították, hogy a gazdasági nehézségek és kihívások befolyásolják a választók magatartását. A választói magatartást vizsgáló modernkori tudományos kutatások az 1940-es évekre nyúlnak vissza. E korai években úgy gondolták, hogy a választói magatartást a szavazathűség jellemzi, ami a vallásból és társadalmi hovatartozásból eredeztethető és amit a hasonló politikai preferenciával rendelkező egyénnel alkotott közösség táplál (Lazarsfeld et al. 1944). Később, főként Campbell és Kahn (1952), illetve Campbell és szerzőtársai (1960) vizsgálatainak köszönhetően az irodalom megkülönböztette azokat a hosszú távú (párt lojalitás, szociális háttér, társadalmi helyzet) és rövid távú (a kampányüzenetek hatása, a kormányzat tevékenysége, az adott jelölt személye) döntési tényezőket, amely az egyén szavazatát érdeemben képes befolyásolni a szavazásban, cáfolva, hogy a szavazói magatartás statikus és időben állandó volna. A racionális választás elmélete 1970-es évek óta meghatározza a diszciplína művelőinek választói magatartásról való gondolkodását. A racionális választások iskola elméleti keretén belül, az 1970-es évek elejétől kezdve a közgazdaságtudomány művelőit különösen foglalkoztatta a gazdasági sokkok és a gazdasági teljesítmény szavazói magatartásának hatásvizsgálata.

A gazdasági szavazás elmélete szerint a választó egy olyan racionális szereplő, aki hasznossági függvényét a gazdasági értelemben vett jólét alapján maximalizálja, és arra a pártra adja le a voksát, ami számára a legnagyobb hasznot ígéri. Az elmélet alapelve, hogy az egyén mindenkori gazdasági helyzete befolyásolja a választói magatartást és ekképpen a választási eredményeket is. A gazdasági szavazás elméleti iskola térnyerése Key (1966) művével – és az azóta elhíresült kijelentésével: „a szavazók nem ostobák” (1966:7)– kezdődött,

azzal a fő állítással, hogy a szavazói magatartás tényeken alapul. Így a választó a kormány és a gazdaság teljesítményének tükrében választásról választásra mérlegel és végül megfontoltan dönt. Amennyiben a szavazók magatartásának módosulását objektív gazdasági mutatók változása magyarázza – úgy, mint a munkanélküliségi ráta vagy a GDP változása (Kramer (1971) és Fair (1978)) –, akkor a szavazók képessé válnak a politikusok felelősségre vonására. Még ha egy választónak nincs is átfogó és mély „politikai ismerete” (Page és Shapiro 1992), a jólétet számszerűsítő mutatókat vizsgálva képes lesz hatékony és felelős szavazati döntést hozni (Fiorina 1981; Lupia 1994). Ez az elgondolás gyakorlatilag azóta is a főáramú közgazdaságtan egyik meghatározó kutatási területe (Healy et al. 2017 és Simonovits et al. 2019).

A gazdasági szavazás klasszikus mechanizmusát az úgynevezett „jutalom – büntetés” (reward-punishment vagy sanctioning model) modellel szemlélteti az irodalom (Downs 1957). A racionális választás keretében értelmezhető modell feltevése, hogy a szavazó (megbízó) a megválasztott politikus (ügynök) erkölcsi kockázatát mérsékli teljesítmény-alapú döntéseivel (Key 1966). A szavazók annak függvényében, hogy hogyan ítélték meg saját jóllétüket és a nemzetgazdaság helyzetét, szavazatukkal támogatják (jutalmazzák), vagy nem támogatják (büntetik) a politikusokat (Persson és Tabellini 2000; Duch és Stevenson 2008). A „jól teljesítő” politikusokat újraválasztják, vagyis a gazdasági szavazás olyan mechanizmus, ami szavatolja a kompetens vezetők kormányra kerülését (Healy and Malhotra 2013).

Ha el is fogadjuk a választók racionalitásának premisszáját – amit a disszertáció egy külön fejezetben megkérdőjelez – a gazdasági szavazás elmélete számos további kérdést vet fel a pontos mechanizmusokról és az egyén döntéshozataláról. A gazdasági szavazás elmélete hagyományosan olyan kérdések megválaszolásában segíthet, mint hogy a nemzetgazdasági teljesítmény befolyásolja-e a szavazói magatartását (szociotropikus szavazás); a választó képes-e az adott politikai ciklus időszakának gazdasági teljesítményének értékelésére (retrospektív

szavazás); valamint az egyén kizárólag saját boldogulásának függvényében voksol-e (egocentrikus szavazás). Szociotropikus szavazásnak nevezik azt az eljárást, amikor a választó a nemzetgazdaság egészét mérlegelve dönt arról, hogy a kormány tevékenysége nyomán mennyiben javult vagy romlott a nemzetgazdaság helyzete. A racionális gazdasági szavazó a nemzeti makrogazdasági adatok, úgy, mint a GDP növekedés, foglalkoztatási ráta, munkanélküliségi ráta vagy inflációs mutatók alapján optimalizálja döntését. Ezzel ellentétben, az egocentrikus szavazó a saját egyéni gazdasági jólétére fókuszál, a saját vagy akár a háztartása jövedelmének, megtakarításának maximalizáló döntésre optimalizál. Bár heves vita alakult ki az irodalomban arról, hogy a gazdasági szavazó vajon a nemzetgazdaságra – vagy esetleg a saját mikrokörnyezetének gazdasági helyzetére (Simonovits et al. 2019) –, vagy kizárólag a saját és a háztartása gazdasági jólétére tekintve hoz meg közgazdaságtani értelemben vett racionális választói döntéseket, mégis a legtöbb tanulmány eredménye szerint a szociotropikus, tehát a nemzetgazdaságot leíró mutatók számbavétele bír nagyobb magyarázó erővel (Healy et al. 2017).

A gazdasági szavazás irodalom másik fontos kérdése, hogy vajon a választók visszatekintő (retrospektív) vagy előretekintő (prospektív) módon vizsgálják a gazdasági teljesítményt (Lacy és Christenson 2017). A retrospektív szavazási modell fő kérdése, hogy meddig terjed ki a szavazó emlékezete, vajon a választó képesek-e a politikai ciklushoz köthető időszak alatt végbemenő gazdasági folyamatok értékelésére, tehát képesek-e a gazdasági mutatók változását semmint a jelenlegi szintjét értékelni. Ha igen, akkor tekinthetünk-e az egyénre egy olyan szofisztikált racionális szereplőként, aki nem csupán az előző évhez képesti változásokat (legyen az nemzetgazdasági vagy egyéni szintű változás), de az adott kormányhoz köthető ciklus alatt végbemenő gazdasági változások alapján is képes döntést hozni. A prospektív szavazás elmélete szerint a szavazópolgárok az induló jelöltek és/vagy pártok

programja alapján prospektív módon választanak, és szavazatukkal a nyertes jelölt ígéretének megvalósítására adnak felhatalmazást.

A szociotropikus-egocentrikus, valamint a retrospektív-prospektív dimenziók vizsgálata egymásnak ellentmondásos, inkonzisztens eredményekhez vezetnek. A választások előtt készült közvélemény-kutatások – melyek az egyén gazdaságról (retrospektív és prospektív módon), valamint a saját vagy a háztartása boldogulásáról alkotott megítélésükről és a pártpreferenciájukról kérdezik – eredményei szerint a szavazók a nemzetgazdaság alakulására retrospektív módon reagálnak, azonban rövidlátóak és nem képesek a politikai ciklus egészében végbemenő folyamatok megértésére (Fiorina, 1981 és Kiewiet and Lewis-Beck, 2011). Az objektív makrogazdasági adatok és pártpreferencia közötti összefüggéseket vizsgáló irodalom ezzel ellentétben azt találta, hogy a szavazók kizárólag saját és háztartásuk hasznossági függvényének maximálisával törődnek, mindezt prospektív semmit retrospektív módon megtéve (Erikson, MacKuen és Stimson, 2000).

Mi magyarázza az eltérő és ellentmondásos eredményeket? A társadalomtudomány számára kielégítő, hogy eltérő adatokon, eltérő helyen és időben más eredményeket kapunk? Vajon az eltérő módszertani feltevések, különböző modell specifikációk önmagukban képesek ilyen mértékű ellentmondásokat generálni? Nagyvonalakban e kérdések motiválták a disszertációt.

Számos tanulmány hívja fel a figyelmet arra, hogy az egyéni szinten zajló kutatások félrevezetőek lehetnek, mert a választók gazdasági értékelése nagyban függ az egyén pártpreferenciájától. Tehát nem az egyén gazdaságról alkotott képe határozza meg a pártpreferenciáját, hanem épp fordítva: a választó kedvezőbbnek látja a gazdasági folyamatokat, ha a számára kedves politikai vezetés van hatalmon (Dassonneville és Lewis-Beck 2019). Tehát, nem egyértelmű, hogy az egyén azért értékeli-e a gazdasági folyamatokat kedvezően, mert

kormánypárti szavazó, vagy azért kormánypárti szavazó, mert elégedett a gazdasággal (Chzhen, Evans és Pickup 2014). Van-e empirikus megoldás az endogenitás problémájára? E kérdés motiválta a disszertáció módszertani megfontolásait.

Kétségkívül a „behavioralista forradalom”, a nagymennyiségű adatok elérhetősége, valamint a diszciplína módszertani fejlődése nyomán egyre több empirikus eredmény gazdagítja a gazdasági szavazás elméleteinek fentebb taglalt kérdéseit. Az empirikus munkák egyrészt igyekeznek egyre diszaggregáltabb, mikroszintű, precíz és pontos mintavételi eljárás eredményeképp létrejövő adatbázissal dolgozni; másrészt mind a közgazdaságtudomány, mind a politikatudomány művelőire jellemző, hogy egyre szofisztikáltabb és pontosabb eszközökkel, feltevésekkel igyekeznek okságot (és nem korrelációt) számolni. A disszertációt továbbá motiválja az a törekvés, hogy minél jobb adatbázison, minél pontosabb becslésen keresztül vizsgálja meg a gazdasági szavazás elméleteit.

Miért fontos a gazdaság és a választói magatartás közötti összefüggés pontos megértése és módszertanilag pontos modellezése? Mi a téma relevanciája? Hagyományosan az irodalom a gazdasági szavazást a politikus választók általi elszámoltathatóságának folyamataként értelmezi (Benedictis-Kessner és Warshaw 2020.). Ilyen módon a gazdasági szavazó elszámoltatásra és gazdasági értelemben racionális felelősségvonalra képes. Még akkor is tekinthetünk a gazdasági szavazásra, mint az elszámoltatás eszközére, ha elfogadjuk a közgazdaságtudomány klasszikus feltételezését, miszerint a választókat „racionális ignorancia” jellemzi. Vagyis a választóknak nincs racionális motivációjuk a szavazatuk választási eredményeit befolyásoló kimeneteleinek teljes és kimerítő megértésére, hiszen az információ megszerzésének használdozati költsége nagyobb, mint a szavazat potenciális hatása (Downs 1957). Tekintettel arra, hogy egy egyén választási kimenetelt befolyásoló képessége elhanyagolható, valamint az egyén számára a lehetséges politikák hatásvizsgálata költséges és időigényes, ezért nem elvárható, hogy a

racionalis választó teljes információ megszerzésére törekedjen. A racionalis ignorancia e tételét cáfolva, Wittman (1989) a demokrácia hatékonysága mellett érvelt, és hangsúlyozta, hogy „*az információmegszerzésének költsége nem teljen hátrul a választókra... [hiszen] a racionalis politikus érdeke, hogy a választót informálva megtartsa hivatalát így maximalizálva a hatalomban maradás minden direkt és indirekt hasznosságát*” (1989:1400). A politikai hatékonyság és a piaci hatékonyság közötti analógiára építve, Wittman (1989) szerint a politikai brandépítés, és egyes pártok reputációjának megszilárdítása a választók információszerzésének költségeit mérséklék, hiszen ez esetben a pártok irányelvének ismerete elégséges a választói döntés meghozatalához, nem szükséges minden politika kimenetelének hatásvizsgálata.

2. A felhasznált módszerek

A disszertáció első és egyik legnagyobb hozzájárulása az irodalomhoz egy új, mikroszintű adatbázis létrehozása. Az adatbázist a TÁRKI Omnibusz kérdőíves kutatásaiból építettük. Az Omnibusz kutatásai 1000 fős, a felnőtt (a 18 éves és idősebb) magyarországi lakosságot reprezentáló, valószínűségi mintán, személyes kérdéssel készülnek. Az új adatbázis 107 kérdőíves hullámot tartalmaz, magába foglalva 108442 egyéni interjút 2006 január és 2018 január között. Az adatbázis az egyén társadalmi, munkaerőpiaci, jövedelmi, oktatási jellemzői mellett az egyén nemzetgazdaságról és saját jólétéről alkotott véleményét is tartalmazza, valamint – a disszertáció kérdése szempontjából talán a legfontosabb – pártpreferenciára vonatkozó adatokat is magába foglal.

Nem csupán a nagymintaszámú, egyéni szintű adatbázis jelent újítást az irodalomban, hanem az egyének településekhez való hozzákötése is. Magyarországon 3155 település van, ami a legkisebb adminisztratív egység az országban. 2006 és 2015 között az egyéni szintű pártpreferenciákat és a nemzetgazdaságról és az egyéni jólétről alkotott percepciókat (valamint az egyénekre jellemző demográfiai mutatókat) hozzákötöttük a kért egyén településéhez. A települési adatok ilyen módú hozzákapcsolása az egyéni pártpreferenciához lehetőséget ad arra, hogy a gazdasági szavazást nem csak a kérdőíveken keresztül, hanem az egyének településéhez tartozó objektív mérőszámokkal is vizsgáljuk.

Az új adatbázison két módszer segítségével igyekszünk torzítatlan paramétereket becsülni. Az első becslési eljárás során a legkisebb négyzetek módszerét használjuk. A regressziós egyenlet bal oldalán az egyének pártpreferenciára vonatkozó válasza áll, amely értéke nulla, ha az egyén nem az adott időszakban kormányon lévő pártra szavazna, és egy az értéke akkor, ha az egyén az éppen kormányon lévő pártra szavazna. Az egyenlet jobb oldalán a

szociotropikus-egocentrikus, valamint a retrospektív-prospektív dimenzióknak megfelelő változók állnak. A hibatagban nem szabad olyan változót hagyni, ami befolyásolhatja a vizsgált kapcsolatot, ezért további kontrollváltozókat használunk úgy, mint az egyén iskolázottsági szintje, kora és neme. Ezen kívül az interjú felvételének (év hónap) megfelelő fix hatást vezetünk be a modellbe azért, hogy az időben állandó tényezőkre kontrolláljunk úgy, mint a globális üzleti ciklus hatása, vagy egy-egy politikai botrány hatása. A gazdasági szavazás elméletéhez kapcsolható összes változó együttthatóinak becslése újszerű az irodalomba, ami jellemzően egy vagy kettő aspektusát vizsgálja az elméletnek, ezzel a hibatagban hagyva a gazdasági szavazást kvantifikáló többi változót

Az endogenitás problémáját az úgy nevezett kétfokozatú legkisebb négyzetek (2SLS) módszere segítségével igyekszünk megoldani. A 2SLS alkalmazásának alapja, hogy az egyik magyarázó változó (esetünkben az egyén nemzetgazdaságról alkotott percepciója) korrelál a hibataggal (u), ezért a regressziós együtttható becslése torzított lesz. Az eljárás során instrumentális változókkal és egyéb exogén változókkal becsljük meg az endogén változókat, majd az alap egyenletben az endogén változó becslt értékét használjuk, mely már mentes a reziduummal való korellációtól. Healy et al. (2017) munkáját követjük, akik az egyén saját jólétükről alkotott percepcióját tekintik endogén változónak, és azt az adózási adatokból kinyert, háztartási jövedelem változásával becslik meg azt. A módszer két fontos feltevésen alapszik: 1) az instrumentum (egy objektív gazdasági mérőszám változása) magyarázza az endogén változót (az egyén gazdaságról alkotott percepcióját) (*relevance*); 2) az instrumentum csak és kizárólag az endogén változón keresztül hathat a függő változóra (jelen esetben az egyén pártpreferenciájára) (*exclusion restriction*). További fontos feltevés a monotonitás és a függetlenség. A disszertáció e logika mentén igyekszik empirikus megoldást találni az egyén szociotropikus megfontolására.

Az egyedi adatbázis lehetővé teszi, hogy megvizsgáljuk, hogy az egyén nemzetgazdaságról alkotott percepcióját a saját településén végbemenő gazdasági folyamatok vagy a nemzetgazdasági folyamatok magyarázzák jobban (first stage). Tehát a kétfokozatú legkisebb négyzetek módszere alapján az első fázisban, ahol az endogén változót becsüljük meg az exogén változókkal, képesek vagyunk kvantifikálni, hogy vajon az egyén a saját mikrokörnyezetének gazdasági mutatói, vagy a nemzetgazdaság egészét jellemző mutatók alapján alakítja ki a nemzetgazdaságról alkotott percepcióját. Megvizsgáljuk, hogy a választó szociotropikus megfontolásait a település nettó adózás utáni jövedelem változása és a település szintű munkanélküliségi ráta, vagy a nemzetgazdasági szintű GDP növekedés és a nemzeti munkanélküliségi ráta változása magyarázza jobban.

3. Az értekezés eredményei

1) Új adatbázis alkotása

- a. A disszertáció első és egyik legnagyobb hozzájárulása az irodalomhoz egy új, mikroszintű adatbázis létrehozása. Az adatbázist a TÁRKI Omnibusz kérdőíves kutatásaiból építettük. Az Omnibusz kutatásai 1000 fős, a felnőtt (a 18 éves és idősebb) magyarországi lakosságot reprezentáló, valószínűségi mintán, személyes kérdéssel készülnek. Az új adatbázis 107 kérdőíves hullámot tartalmaz, magába foglalva 108442 egyéni interjút 2006 január és 2018 január között. Az adatbázis az egyén társadalmi, munkaerőpiaci, jövedelmi, oktatási jellemzői mellett az egyén nemzetgazdaságról és saját jólétéről alkotott véleményét is tartalmazza, valamint – a disszertáció kérdése szempontjából talán a legfontosabb – pártpreferenciára vonatkozó adatokat is magába foglal.
- b. A kérdőíves adatbázis építése különösen értékes, mert a változók neve, kódja és az egy változón belüli adatok kódjai időben változtak, ezért mind a 107 hullámot minden egyes változó esetében egyesével kellett megvizsgálni, megtisztítani és újra-kódolni.
- c. Nem csupán a nagymintaszámú, egyéni szintű adatbázis jelent újítást az irodalomban, hanem az egyének településekhez való hozzákötése is. Magyarországon 3155 település van, ami a legkisebb adminisztratív egység az országban. 2006 és 2015 között az egyéni szintű pártpreferenciákat és a nemzetgazdaságról és az egyéni jólétről alkotott percepciókat (valamint az egyénekre jellemző demográfiai mutatókat) hozzákötöttük a kérdezett egyén

településéhez. A települési adatok ilyen módú hozzákapcsolása az egyéni pártpreferenciához lehetőséget ad arra, hogy a gazdasági szavazást nem csak a kérdőíveken keresztül, hanem az egyének településéhez tartozó és a nemzetgazdaságot jellemző objektív mérőszámokkal is vizsgáljuk.

2) A gazdasági szavazás premisszáinak új adaton történő tesztelése, megerősítése vagy cáfolása, szociotropikus-egocentrikus, valamint a retrospektív-prospektív dimenziók vizsgálata egy egyenletben 2006 és 2018 között.

- a. A dolgozat bizonyítja, hogy a szociotropikus megfontolásnak erős magyarázó ereje van, illetve az egocentrikus változók magyarázó ereje és szignifikanciája időben változik.
- b. A dolgozat továbbá azt találja, hogy a retrospektív és a prospektív szavazás mind magyarázza a választók magatartását, azonban az előző magyarázó ereje erősebb.

3) A 2006 és 2018 között rögzített többszöri keresztmetszeti adatok segítségével megvizsgáljuk, hogy a szociotropikus-egocentrikus, valamint a retrospektív-prospektív dimenziók magyarázó ereje miként változott időben és egymáshoz képest.

- a. A dolgozat bizonyítja, hogy a vizsgálódás első időszakában (2006-2010) az egocentrikus megfontolásnak nem volt szignifikáns magyarázó ereje, míg a második (2010-2014) és a harmadik (2014-2018) időszakban már szignifikáns hatással bírt.
- b. Valamint mind a három időszakban fontos és szignifikáns volt a szociotropikus és a retrospektív megfontolás.

4) A nemzetgazdaságról alkotott percepció és a pártpreferencia közötti endogén kapcsolat empirikus feloldása, az egyén nemzetgazdaságról alkotott percepciójának torzítatlan becslése.

- a. A fő eredmények alapján a legkisebb négyzetek elve szisztematikusan felülbecsli a nemzetgazdasági percepció pártpreferenciára gyakorolt hatását, azonban a kétfokozatú legkisebb négyzetek (2SLS) becslés után is azt találjuk, hogy a nemzetgazdaságról alkotott percepció szignifikánsan magyarázza a pártpreferenciát. Minél jobbnak értékeli az egyén a nemzetgazdasági alakulását, annál nagyobb valószínűséggel szavaz a regnáló kormányra; míg minél kedvezőtlenebbnek látja az egyén a nemzetgazdaság alakulását, annál inkább támogat egy ellenzéki pártot.

5) Az egyedi adatbázis lehetővé teszi, hogy megvizsgáljuk, hogy az egyén nemzetgazdaságról alkotott percepcióját a saját településén végbemenő gazdasági folyamatok vagy a nemzetgazdasági folyamatok magyarázzák-e jobban.

- a. Az empirikus adatok alapján azt találjuk, hogy a választó szociotropikus megfontolásait a település nettó adózás utáni jövedelem változása és a település szintű munkanélküliségi ráta nem befolyásolja szignifikánsan. Ellenben az egyén nemzetgazdaságról alkotott percepcióját statisztikailag szignifikánsan és nagy mértékben befolyásolja a nemzetgazdasági szintű GDP növekedés és a nemzeti munkanélküliségi ráta változása.
- b. Az eredmények alátámasztják a gazdasági szavazás alapelméletét, miszerint a racionális szavazó annak függvényében, hogy hogyan ítélték meg saját

jóllétüket és a nemzetgazdaság helyzetét, szavazatukkal támogatják (jutalmazták), vagy nem támogatják (büntetik) a politikusokat.

4. Főbb hivatkozások

Benedictis-Kessner, J. de és Warshaw, C., 2020. Accountability for the local economy at all levels of government in United States elections. *American Political Science Review*, 114(3), pp.660–676.

Campbell, A., Philip E. C., Warren E. M., és Donald E. S. 1960. *The American Voter*. New York: John Wiley & Sons.

Campbell, A., és Robert L. K. 1952. *The People Elect a President*. Ann Arbor, Mich.: Survey Research Center, Institute for Social Research, University of Michigan.

Chzhen, K., Evan, G. és Pickup, M., 2014. When do economic perceptions matter for party approval? *Political Behavior*, 36(2), pp.291–313.

Dassonneville, R. és Lewis-Beck, M.S., 2019. A changing economic vote in Western Europe? Long-term vs. short-term forces. *European Political Science Review*, 11(1), pp.91–108.

Downs, A. 1957. *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper and Row.

Duch, R. M., és Randolph T. S. 2008. *The Economic Vote: How Political and Economic Institutions Condition Election Results*. Cambridge: Cambridge University Press.

Erikson, R.S., MacKuen, M.B. and Stimson, J.A., 2000. Bankers or peasants revisited: Economic expectations and presidential approval. *Electoral Studies*, 19(2-3), pp.295–312.

Fair, R. C. 1978. The Effects of Economic Events on Votes for President. *The Review of Economics and Statistics*, vol. 60, no. 2, April, 159–173.

Fiorina, M. P. 1981 *Retrospective voting in American national elections*. Yale University Press.

Healy, A.J és Malhotra, N., 2013. Retrospective voting reconsidered. *Annual Review of Political Science*, 16, pp.285–306.

Healy, A.J., Persson, M. és Snowberg, E., 2017. Digging into the pocketbook: Evidence on economic voting from income registry data matched to a voter survey. *American Journal of Political Science Review*, 111(4), pp.771–785.

Key, V. O. 1966. *The Responsible Electorate*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Kiewiet, D.R. és Lewis-Beck, M.S., 2011. No man is an island: Self-interest, the public interest, and sociotropic voting. *Critical Review*, 23(3), pp.303–319.

Kramer, G. H. 1971. Short-Term Fluctuations in U.S. Voting Behavior, 1896–1964. *American Political Science Review*, vol. 65, no. 1, March, 131–143

Lacy, D. és Christenson, D.P., 2017. Who votes for the future? Information, expectations, and endogeneity in economic voting. *Political Behaviour*, 39(2), pp.347–375.

Lazarsfeld, P. F., Bernard B., és Hazel G. 1944 *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign*. New York: Columbia University Press.

Lupia, A. 1994. Short Cuts versus Encyclopedias: Information and Voting Behavior in California Insurance Reform Elections. *American Political Science Review*, 88: 63–76.

Page, B. I., és Robert Y. S. 1992. *The Rational Public*. Chicago: University of Chicago Press.

Persson, T., és Guido E. T. 2000. *Political Economics: Explaining Economic Policy*. Cambridge, MA: MIT Press.

Simonovits, G., Kates, S. és Szeidl, B., 2019. Local economic shocks and national election outcomes: Evidence from Hungarian administrative data. *Political Behavior*, 41(2), pp.337–348.

Wittman, D. 1989 Why democracies produce efficient results. *Journal of Political Economy* 97, no. 6, 1395-1424.

5. A témakörrel kapcsolatos saját publikációk

Benczes, I. and Szabó, K., 2021. An economic understanding of populism: An analytical framework of the demand and the supply side of populism. *Working paper*.